

Sari Taivalsalmi

10.5.2004

1 (2)

ALUETIETOJÄRJESTELMÄPALVELUN KÄYTTÖÖNOTTO JA ALUEELLINEN SOPIMINEN Case PIRKANMAA

Alueellinen sopiminen

Pirkanmaan aluetietojärjestelmäpalvelun käyttöönotto perustuu toisaalta valtakunnallisiin linjauksiin, niiden toteuttamiseen ja toisaalta alueelliseen tahtotilaan. Alueellinen tahtotila on sovitettu Pirkanmaan kaikkien kuntien väliseen yhteistyösopimukseen, joka allekirjoitettiin vuoden 2001 ja 2002 vaihteessa. Vuonna 2001 Tampere, Valkeakoski, Vammala, Äetsä, Virtain kaupungin terveyskeskus ja Pirkanmaan sairaanhoitopiirin toimintayksiköt saivat saumattoman palveluketjun kokeilulain soveltamisoikeudet. Tänä vuonna kokeilulain soveltamisoikeutta ovat lisäksi jo hakeneet Mäntän ja Virtain kaupungit ja Vilppulan kunta. Saumattomia hyvinvointipalveluja ja aluetietojärjestelmäpalvelua kehitetään ja käyttöönotetaan PIRKE-hankkeessa. Hanke on kaksivaiheinen. Toinen vaihe alkaa Pirkanmaan muiden kuntien kanssa vasta riittävien käyttökokemuksien keräämisen ja arvioinnin jälkeen. Sairaanhoitopiiri on jättänyt kokeilulain ulkopuolella olevia Pirkanmaan kuntia koskevan hakemuksen kokeilulain piiriin helmikuussa 2004.

Aluetietojärjestelmäpalvelu

Aluetietojärjestelmä hankittiin 24 x 7 palveluna. Käytännössä se tarkoitti valtakunnallisestikin uuden palvelun toiminnallisuuksien ja palvelujen määrittelyä ja toteuttamista sekä toisaalta palvelun tason että laadun määrittelyä. Käytettävyyttä seurataan ja siitä raportoidaan sovitusti. Palvelusta on tehty 36 kk sopimus, mikä määrittelee mm. palvelun sisällön, käytön tuen, hinnan, laadun, tietoturvan, kehittämisen ja teknisen arkkitehtuurin. Palvelun tilaajien edustajana toimii Pirkanmaan sairaanhoitopiiri, joka on sopinut palvelusta puitesopimuksella Fujitsu Services Oy:n kanssa. Palveluun liitytään liittymissopimuksella.

Pirkanmaan aluetietojärjestelmäpalvelu sisältää seuraavat osapalvelut:

- Asiakkaan tietojen hallintasovellus
 - Viitetietokanta
 - Palveluketjujen suunnittelu, seuranta ja arviointi
 - Omaneuvojasopimus
 - Valvojan sovellus
 - Asiakkaan sovellus
 - Suostumusten hallinta
- Informaatioportaali - pshp.fiale.fi (satshp.fiale.fi)
- Käyttäjähallinta, sisäänkirjautuminen, käyttäjän tunnistaminen ja pääsynvalvonta
- Järjestelmän ylläpito (OID, luokitukset hakemistot)
- Perusjärjestelmien integrointi (TamLab, AHO, Effica, Miranda ja Pegasos)

Käyttöönotto ja käyttö

Järjestelmä otetaan käyttöön useammassa vaiheessa. Ensikäyttöön osallistuu saumattoman palveluketjun kehittämisessä mukana olleet ammattilaiset (< 60) palvelun tilanneissa saumattoman palveluketjun osapuolien organisaatioissa. Rekisterinpitoon liittyvät veloitteet on hoidettu alueellisesti yhtenäisellä tavalla (selosteet). Ammattilaisten kouluttamiseen panostetaan PIRKE-TIVA ESR-rahoitteisen osahankkeen avulla. Muutosta on tuettu mm. muutoshallinnan koulutuksien avulla. Kokeilulain ja muun lainsäädännön mukaan ammattilaiset koulutetaan informoimaan asiakas uudesta palvelusta ja pyytämään asiakkaan suostumus toisen rekisterinpitäjän tietojen katseluun. Suostumukset tallennetaan aluetietokantaan. Suostumus todennetaan asiakkaalle tulostettuun suostumuslomakkeeseen asiakkaan allekirjoituk-

PIRKE

Pirkanmaan saumattomien
hyvinvointipalvelujen
kehittämishanke

Sari Taivalsalmi

10.5.2004

2 (2)

sella. Valtakunnallisten kokeilualueiden aluetietojärjestelmien suostumuskäytännöt tarkistetaan valtakunnallisia suosituksia vastaaviksi ja yhtenäisiksi alueiden yhteistyössä (Uuma ja Salpa). Ensikäytön tavoitteena on varmistaa uuden palvelun tekninen ja toiminnallinen onnistuminen. Vasta sen jälkeen käyttöä laajennetaan tilaajaorganisaatioissa. Käyttöönotto on edennyt samanaikaisesti Satakunnan aluetietojärjestelmähankkeen (Salpa-hanke) kanssa. Yhteistyöstä on ollut valtavasti hyötyä.

Tekninen käyttöönotto vastaa muiden salattuja yhteyksiä käyttäjien verkkopalvelujen käyttöönottoa: työasema ja tietoliikenneyhteydet riittävät. Perusjärjestelmäintegraatio onkin jo monimutkaisempi työ. Perusjärjestelmäliittymät on toteutettu valtakunnallisten määrittelyjen mukaan (HL7, CDA-soveltamisopas, Aluearkkitehtuuri 2002). Jokainen liittymän omistaja vastaa liittymästään itse. ATJ:n puolen liittymästä vastaa Fujitsu Services OY ja Atkos OY. Isojen ohjelmistotalojen liittymistä on sovittu puitesopimuksilla, jolloin liittymien hankinta, ylläpito ja kehittäminen ovat helpommin alueellisesti hallittavissa. Tampereen kaupungin tietotekniikkakeskus on toteuttanut Pirkanmaan sairaanhoidopiiriin liittymät. Ensikäyttövaiheessa kunnille tarjotaan erikoissairaanhoidon tiedot katseltaviksi ja Effica-kertomuksen tiedot Virroilta. Vuoden 2004 loppuun mennessä saamme mukaan kuntien Pegasos-järjestelmät. Järjestelmän hyöty kasvaa sitä mukaa kun liittymien määrä ts. tietosisällön kasvaa.

Käyttäjähallinta on ensikäytön aikana osittain keskitetty ja hajautettu. Alueella toimii alueellinen pääkäyttäjä, joka antaa oikeudet kuntien tai tilaajaorganisaatioiden pääkäyttäjille. Pääkäyttäjät antavat oikeuksia käyttöoikeuksia niitä tarvitsevalle ammattilaiselle tilaajaorganisaation hakemuksesta ja esimiehen vahvistuksella työsuhteen voimassaolosta. Käyttöoikeudet annetaan käyttäjärooleille, jolloin keskitetty ylläpito-kin säilyy hallittavissa raameissa.

Käyttäjä tunnustetaan ammattilaisen sähköisellä tunnistekortilla, jolle liitetään ammattilaisen valitsema PIN-koodi. Autentikointipalvelu on Fujitsu Services OY:n alueellinen osapalvelu. Varmennepalvelu on hankittu Varsinais-Suomen sairaanhoidopiiriltä. Ammattilaisen sähköisen tunnistekortin käyttöönotto on toisaalta myös ATJ-palvelun tilanteen organisaation oma projekti. Kirjautumisesta muihin organisaation järjestelmiin ja sovelluksiin päättää ja ne hankkivat organisaatio itse. Ammattilaisen sähköinen tunnistaminen on ammattilaisille uutta, joten käyttöä tuleekin tukea riittävästi (häiriöiden hallinta ja ongelmanratkaisut).

Käytön tuki toimii arkipäivisin virka-aikana. Valvonta- ja hallintapalvelut toimivat vuorokauden ympäri. Häiriöt ja viat ilmoitetaan Fujitsun käytön tuen numeroon. Kuntien pääkäyttäjät pyrkivät ratkaisemaan pääosan ongelmista itse. Haasteellista tulee olemaan perusjärjestelmien ja -liittymien häiriöiden ja viareaktioiden hallinta. Alueellinen pääkäyttäjä on henkilö, joka on ajan tasalla aluetietojärjestelmän ja perusjärjestelmien tilanteista.

Tulevaisuus

Valtakunnallisten kehittämislinjauksien ja toimenpide-ehdotuksien mukaan Pirkanmaalla ja Tampereen yliopistollisen sairaalan erityisvastuualueella jatketaan aluetietojärjestelmän käyttöönottoja. Maalaisjärjellä ajatellen viitetietokantapohjainen ratkaisu sallii alueellista ja valtakunnallista vapautta sosiaali- ja terveydenhuollon uusille toimintamalleille ja rakenteiden muuttamiselle, mikä ei saisi olla kiinni siitä mikä tietojärjestelmä missäkin organisaatioissa ja alueella on käytössä.

Sari Taivalsalmi, sari.taivalsalmi@pshp.fi

